

Η ομιλία του Κωνσταντίνου Βήτα:

«Από το 1990 άρχισα να ασχολούμαι επαγγελματικά με τη σύνθεση της μουσικής. Είμαι ένας από τους χιλιάδες μουσικούς που επηρεάστηκαν από την τέχνη μουσική και χρησιμοποίησαν κυρίως τον Atari για να συνδεθούν με τα midi και ταυτόχρονα χρησιμοποιούσαν amiga ή τα τότε commodore. Αποθηκεύαμε τα αρχεία μας σε δισκέτες. Σήμερα όλα αυτά φαίνονται ρετρό όπως και τα computer games ή τα video games στις συνοικίες τότε. Η δουλειά μου είναι κυρίως να χρησιμοποιώ τα computer για να προγραμματίζω και να ενορχηστρώνω κατά κάποιο τρόπο ένα μέρος της σύνθεσης. Είναι μια δουλειά που δεν έχει να κάνει πολύ με το web.

Γύρω στο 94, κάτι που λεγόταν web άρχισε να μπαίνει σε κάποια σπίτια μέσω μόντεμ, ήταν γενικά μια εποχή που λίγα πράγματα μπορούσες να κάνεις με το internet μιας και περίμενες λεπτά ολόκληρα ακόμα κι ένα τέταρτο για να δεις μια σελίδα ή να ανοίξει κάτι, συνήθως βαριόμουν και μετά έβγαινα βόλτα. Όταν από την ταχύτητα των 24 περάσαμε στα 36 και στα 64 τότε όλα άρχισαν να αλλάζουν.

Λίγο μου άρεσε η ενασχόληση με το internet γιατί ένοιωθα να καθλώνομαι μπροστά σε μια οθόνη και θεωρούσα πως έχανα το χρόνο μου. Όσοι μας κορόιδευαν τότε, χρησιμοποιούν το web περισσότερο από εμάς και είναι όλοι αυτοί που σήμερα έχουν φανατικά προφίλ στο facebook ή σε κάποια άλλη διαδικτυακή κοινότητα.

Όλο αυτό που συνέβαινε το 94 με τα κομπιούτερ θύμιζε λίγο την εποχή που τα ιδιωτικά κανάλια μπήκαν στην τηλεόραση. Τα περισσότερα από αυτά τα κανάλια, θα θυμάστε, τα βράδια έπαιζαν πορνοταινίες, μέχρι που έγινε κάποια ρύθμιση και τα οικονομικά συμφέροντα της εποχής έβαλαν την τηλεφωνία μέσα. Έπρεπε να πληρώσεις. Μετά έκλεισαν και όσα έμειναν εξυπηρετούσαν την κινητή τηλεφωνία ή περιέργους οργανισμούς που εξυπηρετούσαν από πίσω το ίδιο το σύστημα.

Ακριβώς το ίδιο φαινόμενο παρατηρήθηκε και αργότερα στο web, στην αρχή ήταν όλα ελεύθερα, μετά άρχισαν να μπαίνουν οργανισμοί και εταιρείες, να πληρώνεις χρήματα μέσω κάρτας, να πρέπει να γίνεσαι μέλος για να κατεβάσεις ένα επιστημονικό κείμενο από μια βιβλιοθήκη, ενώ αντίθετα είδαμε μορφές τέχνης όπως μουσικά αρχεία, φωτογραφικά αρχεία, ολόκληρες ταινίες να γίνονται βορά στην παγκόσμια αρένα και όλοι να καταβροχθίζουν τα πάντα μέσω copy paste για να πλουτίσουν την ψηφιακή τους βιβλιοθήκη, δηλαδή σκληρούς δίσκους από μουσική μέχρι κινηματογραφικές ταινίες, μια αγόρταγη mania, μια τάση, ένα πρωτοφανές trend που θυμίζει ρωμαϊκή αρένα. Νομίζω πως το φαινόμενο αυτό θα λήξει σύντομα αφού με το web 2 έχει αρχίσει να διαφαίνεται πλέον ότι το internet θα γίνει ένας κανονικός στερεότυπος κόσμος γεμάτος από κλισέ, ρυθμούς, νόμους, εταιρείες, και η κοινωνία που υπάρχει στα πεζοδρόμια και στα εμπορικά κέντρα θα μεταφερθεί αυτούσια μέσα στον κόσμο του web για να επιβεβαιωθεί για άλλη μια φορά ο καπιταλιστικός όρος: το στερεότυπο ποτέ δεν πεθαίνει.

Μόνο που μέσα εκεί όπως το αντιλαμβάνομαι ο ίδιος, ο άνθρωπος φαίνεται πως θα αρχίσει να απομονώνεται και από την ψυχή του αλλά και από τον περίγυρό του. Ήδη βλέπουμε μικρές ηλικίες και πιτσιρίκια που ασχολούνται τόσο πολύ με το web, σερφάροντας ή παίζοντας βίαια παιχνίδια, όταν βγαίνουν στο πάρκο με άλλα παιδιά για να παίζουν να παρουσιάζουν μια μορφή κατάθλιψης, να μην επικοινωνούν με τα συνομήλικα παιδιά και να περιμένουν την ώρα που θα τα ξαναπάς μπροστά από τον υπολογιστή για να αφοσιωθούν με τον κόσμο που υπάρχει εκεί μέσα. Μέσα σε λίγα χρόνια από την επίδραση αυτή αρχίζουν να εκδηλώνονται διάφορα συμπτώματα. Οι συμπεριφορές των ανθρώπων αλλάζουν. Κάτι ίσως που θα επιβεβαιώσει ότι τα συστήματα που φτιάξαμε αποδυναμώνουν την ψυχή του ανθρώπου που έχει την ψευδαίσθηση ότι η ελευθερία του είναι ένα μέσο στα χέρια του, ένας υπολογιστής στο τραπέζι του.

Έχει δημιουργηθεί η εντύπωση ότι το web είναι μια επανάσταση, ότι προσφέρει δυνατότητες -και σίγουρα προσφέρει-, ότι μέσω του web θα αξιοποιηθούν πράγματα, θα βελτιωθεί ο τρόπος που κινείται η κοινωνία, όμως πίσω από όλα αυτά υπάρχει πάντα το οικονομικό κριτήριο, οι πολυεθνικές εταιρείες, το κεφάλαιο, ο συντηρητισμός, τα ίδια πολιτικά συστήματα. Το οικονομικό κριτήριο πάντα επηρεάζει και υπαγορεύει το στερεότυπο, τον κατεστημένο τρόπο έκφρασης. Όλο αυτό το σύστημα που περιμένει να μπει στο web είναι ακριβώς το ίδιο σύστημα που υπάρχει εκεί έξω, γύρω μας, είναι το ίδιο σύστημα που κατέστρεψε τον πλανήτη, που μόλυνε το χώμα, που σκότωσε αθώους, που συμφωνεί στα μεταλλαγμένα προϊόντα, που έκανε πολέμους ώστε κάποιοι να πλουτίσουν ακόμα πιο πολύ. Κι αυτό αποδεικνύεται σήμερα με το φαινόμενο της παγκόσμιας κρίσης.

Κάθε φορά που το σύστημα ανακοινώνει κάτι επαναστατικό νοιώθω το ταβάνι μου να τρίζει. Καταλαβαίνω πως υπάρχει ένας σκοπός πίσω απ' αυτό γιατί η ζωή που ζούμε πάνω στον πλανήτη Γη μέχρι τώρα έχει δείξει ότι έχει σχέση μόνο με την ιδιοτέλεια. Οι κινητές τηλεφωνίες που έχουν εισβάλλει στο internet πλάσσουν ένα προφίλ φουτουριστικό, χαοτικό, ένα στυλ που υποτίθεται απελευθερώνει τον άνθρωπο και που πάνω κάτω είναι το πρότυπο που επιβάλλεται παγκοσμίως, ένα στερεότυπο που επιβάλλει μια αδιανόητη απουσία των πραγμάτων. Την ανθρώπινη απουσία. Θα ήταν επιτόλαιο ή αφελές λοιπόν να πούμε ότι το web είναι η επανάσταση του σύγχρονου ανθρώπου. Ναι, μπορεί να είναι εν μέρει, θα ήταν όμως σαν να θέλουμε να κρυφτούμε πίσω από το δάχτυλό μας, σαν να έχουμε χάσει την επαφή μας με την ιστορία, με το ανθρώπινο πνεύμα, με την ψυχή μας.

Τι είναι όμως άραγε αυτό που μπορεί να αποκαταστήσει τη δυσαρμονία που αιώνες τώρα προκαλεί ο άνθρωπος μέσα από λανθασμένες επιλογές και πράξεις του και μέσα από την περιορισμένη του συνείδηση, αν όχι η στροφή του προς τις ανώτερες αξίες που προάγουν και ανυψώνουν την ανθρώπινη ζωή?

Ο άνθρωπος λατρεύοντας την Πλάνη, δείχνει χαμένος μέσα στο πυκνό μεγάλο δάσος της πληροφορίας. Ανέτοιμος να αφομοιώσει τον όγκο της υπερπληροφόρησης δείχνει να χάνει το κριτήριο της αφαίρεσης, της διάκρισης μεταξύ καλού και κακού, μεταξύ αλήθειας και ψέματος, καταστρέφοντας και παραποιώντας με αυτόν τον τρόπο την αληθινή γνώση, την επίγνωση. Ο άνθρωπος σαν αφελής σούπερ ήρωας καταλήγει επανειλημμένα να είναι ο πρωταγωνιστής του κακού μέσα από τις επιλογές του. Γίνεται ο ίδιος ένα επαναλαμβανόμενο δυστύχημα. Ένα αυτοκίνητο που συγκρούεται στον ίδιο τοίχο σαν κινούμενο σχέδιο. Έτσι μέσα σε λίγα χρόνια όλα αυτά που βλέπαμε στον κινηματογράφο του Hollywood και μας φαίνονταν κάτι μακρινό, τώρα μοιάζει σαν να συμβαίνει έξω απ' το σπίτι μας.

Μέσα σε όλη αυτήν την πλάνη, σε αυτόν τον προκατασκευασμένο κόσμο, μειώνεται αναγκαστικά ο αντίκτυπος της αληθινής Τέχνης. Ας αναφέρω ένα παράδειγμα. Μέσα από ένα media player που παίζει τα πάντα, εικόνες, ήχους, νοιώθω πως ισοπεδώνονται όλα και χάνω εύκολα τη δύναμη της διάστασης. Το mp3 που θεωρείται μία επανάσταση, για παράδειγμα, είναι ένας ήχος που ισοπεδώνει τον αληθινό παλμό της μουσικής, είναι ένας ήχος που πνίγει τις αρμονικές λόγω της συμπίεσής του. Από το 100% του ήχου φανταστείτε κατά κάποιο τρόπο ότι ακούμε το 30% του ήχου. Αυτό λοιπόν σήμερα θεωρείται επαναστατικό. Το ίδιο συμβαίνει και με την συμπίεση της εικόνας αντίστοιχα. Η τέχνη λοιπόν συμπίεζεται για να χωράει παντού. Η τέχνη που κάποτε μάγευε τον άνθρωπο επειδή είχε μια διάσταση, σήμερα μέσα από το web την χάνει. Κι αυτό από τον κόσμο θεωρείται επαναστατικό.

Το φτηνό παρατάσσεται στο ίδιο επίπεδο με το βαθιά καλλιτεχνικό και το τελικό μήνυμα είναι ίδιο. Το κριτήριο πνίγεται μέσα στη σούπα. Αν έβγαινε ένας Ξενάκης σήμερα θα καταλαβαίναμε την αξία του μετά από πολλά χρόνια, ενώ τότε οι άνθρωποι ανακάλυψαν γρήγορα τη σημασία και το ταλέντο του. Στις οθόνες των lap top τα πάντα φαίνονται ισοπεδωμένα, χωρίς προοπτική και βάθος. Οτιδήποτε βαθιά καλλιτεχνικό γίνεται για άλλη μια φορά ελιτίστικο. Η τέχνη για άλλη μια φορά στην ιστορία της θα αφορά τους λίγους.

Όταν υπερισχύσουν τα οικονομικά κίνητρα και εξαπλωθεί παντού η κοινωνία του web, τότε οι ιδεολογίες και οι εναλλακτικές μορφές τέχνης θα καπελωθούν, η πολυφωνία θα είναι πιο συμπαγής και όλα θα δείχνουν σαν ένα ψυγείο ανοιχτό με στοιβαγμένα προϊόντα.

Κάποια καλλιτεχνικά μπλογκ ήδη γίνονται com παρουσιάζοντας τα copy paste θέματά τους με μία σοβαροφανή ματιά. Ο μέσος καθημερινός άνθρωπος μέσα από τις δυνατότητες του web που του παρέχονται, όπως για παράδειγμα η δυνατότητα να δημοσιεύει, πλημμυρίζεται σταδιακά από έπαρση και μισαλλοδοξία. Χάνει το μέτρο σύγκρισης, προσπαθεί να επιβάλλει την ασημαντότητά του, νομίζοντας ότι είναι ο επόμενος Andy Warhol ή ένας προικισμένος επιστήμονας που πάση θυσία πρέπει να ακουστεί, να έχει φωνή. Κι όλα αυτά δημιουργώντας ένα μπλογκ ή ένα σοβαροφανές προφίλ σε μια κοινότητα ή αντίστοιχα κάνοντας πλάκα με ένα αηδιαστικό και αστείο προφίλ για να προσελκύσει τα βλέμματα πάνω του. Μοιάζει σαν να έχει πέσει μια απέραντη μοναξιά. Σαν να διώχνουμε την ζωή από παντού. Σαν ο αυτοσεβασμός να είναι κι αυτός κάτι ρετρό.

Ήδη σε κάποιες χώρες τα οικονομικά, και καμιά φορά τα πολιτικά, συμφέροντα ελέγχουν το web, λογοκρίνουν τα θέματα, προσπαθώντας να δημιουργήσουν μια κανονισμένη κοινωνία. Όμως το ζητούμενο θα ήταν να δημιουργηθεί κάτι ουσιαστικό που να διαφοροποιηθεί από το κοινότοπο και να συγκινήσει τον άνθρωπο έξω, πάνω και πέρα από το ίδιο το μέσο του internet. Το στερεότυπο που διαμορφώνει το παγκόσμιο γούστο και που φτιάχνεται από τις εταιρίες και τους οργανισμούς έχει την τάση να φτιάχνει μια αισθητική ομογενοποιημένη, συμπεσιμένη, να ωραιοποιεί και να κερδίζει το μέσο γούστο, την κατεστημένη λειτουργία και λογική του ανθρώπου. Γιατί το σύστημα ουσιαστικά μόνο αυτό μπορεί να κάνει.

Το σύστημα όπως και η ανθρώπινη αγάπη όπως τη γνωρίζουμε και την εκδηλώνουμε είναι στηριγμένα πάνω στην ιδιότητα, στην απολαβή, ο άνθρωπος μαθαίνει στην κοινωνία αυτή να αγαπάει μόνο αυτό που είναι δικό του όπως το αυτοκίνητό του για παράδειγμα, γιατί τον εξυπηρετεί και μέσω αυτού τον θαυμάζουν ή τον έχουν ανάγκη. Μάθαμε να αγαπάμε μόνο ότι μας ευχαριστεί και μας ευκολύνει ενώ αποστρεφόμεστε ότι μας δυσαρεστεί στο παραμικρό ή ότι δεν είναι ακριβώς και κατά παραγγελία στα μέτρα μας, ότι δεν νοιώθουμε απόλυτα δικό μας. Κι όμως όλη η δυστυχία προέρχεται απ' τον άνθρωπο. Το στερεότυπο της ανθρώπινης αγάπης που χτίσαμε προσφέρει στον άνθρωπο μια περιοριστική αγάπη, μια δογματική και συναισθηματική αγάπη, μια βολική αγάπη, μια αγάπη που πάντα θα τον κρατάει μακριά από την αλήθεια, μια υπνωτική αγάπη, μια ελεγχόμενη αγάπη, μια αγάπη που επιφέρει μετά από καιρό στον άνθρωπο συναισθήματα ιδιοτέλειας, φοβίες, άγχος και το κυριότερο, κατάθλιψη, ακόμα και στις πιο μικρές ηλικίες. Σήμερα η ανθρώπινη αγάπη στηρίζεται στην ιδιοκτησία, στον έλεγχο, στην άσκηση κυριαρχίας. Και το web όπως και το σύστημα κυριαρχεί απόλυτα στον άνθρωπο με το να γνωρίζει και να χειρίζεται τις ανθρώπινες αδυναμίες, στηριζόμενο πάνω στις πλανεμένες αντιλήψεις του, τις οποίες του επιστρέφει «γενναιόδωρα» κρύες ή ξαναξεσταμένες.

Θυμάμαι σε μια πρόσφατη ταινία της ρίχαρ όπου ένα ρομποτάκι ο wall-e σώζει την ανθρώπινη φυλή η οποία ζει σε ένα μεγάλο διαστημόπλοιο. Οι άνθρωποι σ' αυτή την αποκαλυπτική ταινία, από το αυτοματοποιημένο life style που έχουν ζήσει είναι όλοι αδρανείς, νωθροί, αφελείς, πλαδαροί, κινούνται με αυτοματοποιημένες φωνητικά κατευθυνόμενες αναπηρικές καρέκλες από όπου κάνουν τα πάντα, τρώνε, πίνουν, διασκεδάζουν και βρίσκονται σε μια high-life εξαθλίωση. Πιθανόν στην ταινία αυτή η ανθρώπινη φαντασία να αποτυπώνει την εξέλιξη του ανθρώπινου είδους μετά από χρόνια (ίσως όχι και πολλά), τον ακινητοποιημένο άνθρωπο μπροστά στο μεγάλο στόμα του web που θα τρώει αμέτοχος και αβοήθητος τα αγαπημένα του μεταλλαγμένα φυτά.

Το internet παρέχει τη δυνατότητα να διαλέγεις την ιστοσελίδα που θέλεις, να ψάχνεις όπου θέλεις, να μαθαίνεις ότι θέλεις. Είναι ένα επαναστατικό εργαλείο. Αλλά μπορεί ένα εργαλείο –απλώς ένα, έστω πανίσχυρο, εργαλείο- να αλλάξει ουσιαστικά τον κόσμο? Αυτό που μπορεί να αλλάξει τον κόσμο ήταν και είναι πάντα οι ίδιοι οι άνθρωποι, οι ιδέες τους και η βούλησή τους, άσχετα με τα μέσα που έχουν στη διάθεσή τους. Αν τώρα ή στο μέλλον κάποιος αποκτήσουν τις ιδέες και τη βούληση να αλλάξουν κάπως τον κόσμο, να εκφράσουν με τρόπους καινοφανείς νέες ιδέες, ναι, βέβαια, γι' αυτούς το web θα είναι ένα ισχυρότατο μέσο να το πράξουν και να έχουν απήχηση.

Ωστόσο φοβάμαι, ότι οι ίδιες δυνάμεις που τώρα βρίσκονται έξω από το internet, και κρατούν τον κόσμο σε στασιμότητα, εγκλωβίζοντας την έκφραση στην πεπατημένη, θα διεισδύουν ολοένα και περισσότερο μέσα στο web, κυρίως με σκοπό το κέρδος, κατακτώντας το ουσιαστικά και αλλοτριώνοντας την οποιαδήποτε δυναμική του να είναι εργαλείο ελεύθερης έκφρασης και αλλαγής.

Σε λίγο διάστημα θα αρχίσουν οι περιορισμοί. Γνωρίζουμε όλοι ότι όταν το web τα τελευταία χρόνια έγινε πιο δημοφιλές λόγω της ταχύτητας και του γρήγορου download τα πιο ενδιαφέροντα και πολλά υποσχόμενα site, μετατράπηκαν σε κερδοφόρες επιχειρήσεις.

Σαν να μην έφτανε αυτό, γνωρίζουμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία του κόσμου ούτως ή άλλως δεν έχει τη βούληση να επιζητήσει το καινούργιο, το επαναστατικό, αυτό που θα αλλάξει τον κόσμο του και βέβαια είναι μάλλον απίθανο να του εμπνεύσει τη βούληση αυτή από μόνο του το web. Οι περισσότεροι άνθρωποι άλλωστε αναζητούν στο web το αναμενόμενο, σεξ, ευκαιριακή κοινωνική αναγνώριση, ευκαιριακή φιλία, ξόδεμα χρόνου, ανούσια διασκέδαση. Δεν νομίζω ότι από μόνο του το web θα αυξήσει τη δημοφιλία των κειμένων του Πλάτωνα ή των σονέτων του Σαίξπηρ. Ο σύγχρονος αλλοτριωμένος άνθρωπος μοιάζει να έχει μια περιέργη σχέση με το χρόνο, δεν του είναι ποτέ αρκετός, για αυτό και αναλώνεται με το χειρότερο τρόπο. Ψάχνει ακατάπαυστα για νόημα στη ζωή του μέσα από πράξεις που τον υποτιμούν. Η σχέση του αυτή με τον χρόνο του προκαλεί κατάθλιψη, φόβο και διάφορα άλλα δυσάρεστα συναισθήματα.

Η βασική νομοτέλεια που θα έπρεπε να διέπει τη ζωή μας, οι ηθικές αξίες και οι αρετές της καλοσύνης και της αγάπης δεν διαδόθηκαν φαίνεται όπως θα έπρεπε μέσα στο χρόνο αλλά αντίθετα έμειναν σαν αγχές ξεθωριασμένες γνώσεις μέσα στις κοινωνίες και εξέπεσαν με αποτέλεσμα σήμερα να τις θεωρούμε αφελείς και γραφικές αντιλήψεις. Αναρωτιέμαι μήπως η έλλειψη ή το ξεθώριασμα αυτών των αξιών οδήγησαν με τον χρόνο τις κοινωνίες σε λάθος κατευθύνσεις, με αποτέλεσμα να βλέπουμε σήμερα να καταρρέουν όλα τα κοινωνικά συστήματα και το ίδιο το σύστημα να επιμένει να επανεφεύρει τον εαυτό του, προσφέροντας ξανά τον κλώνο του με ένα διαφορετικό φαντασμαγορικό τρέιλερ, όπως σε ταινία του Hollywood.

Πιστεύω πως ο άνθρωπος θα αλλάξει μόνο όταν βάλει το πνεύμα και την αγάπη πάνω από την ύλη. Αυτό θα είναι μια επανάσταση.

Εάν σήμερα πιστεύουμε ότι τα οικονομικά κριτήρια του συστήματος θα αλλάξουν τις ζωές μας, έστω και μέσω ενός λαϊκού εργαλείου που λέγεται web, τότε θα πρέπει να ανησυχούμε, πως δεν έχουμε καθόλου χρόνο.»